

Ciendam adhibendas adprobamus: siquidem imprimendo coérceant: Sed metodi critice adhibere, ne moderatione cessante uexare potius quam curare videantur. Peccat etiam Asclepiades, frigida uel constrictiva epithemata recusando. Sunt etiam inconsequentia Eralistrati placitis, sed officio congrua curationis efficacia: Nam solutionem constringunt, diuisuras conglutinant: quod ex uulneribus in superficie constitutis, & sub uisum uenientibus usu approbat: Quibus apposita apertissime profuerunt. Peccant etiam non aliter, qui bibendum acetum negant: Non enim in omnibus fluoribus sanguinis dandum probatur, sed in hijs qui approbato atq[ue] largissimo fluore uexantur: In paruis enim aqua frigida sufficere potest, aut admixto paruissimo aceto. Ac si tumor fuerit attestatus, ut complexam passionem demonstret, procul dubio constringentia fugienda, quantum res pati uel admittere possunt. Est igitur impropterum, ut ea quae incongrue adhibita nocere demonstrentur, etiam cum necessariò conuenire fuerint uisa prohibenda existimentur: Etenim aduersantia solutioni tussicula ex fluore uenientem mitigant, atq[ue] ipsum fluorem constringunt, & sanguinem retinent cohibendo, & neque inurunt: siquidem saepe redditum per digestionis uias patientibus partibus adueniant temperata atque admixta, liquidis in alto constitutis: Et propterea obtusa uirtutis uiolentia perdurant. Sunt etiam clysteres contrarij: siquidem commoueant corpus, eo tempore præterea, quo conglutinationem faciendam nitimus. Hac ratione etiam urinalia medicamina atque uentriflua magis noxia iudicantur: siquidem turbent atque uexent, & uertant stomachum. Item proterius omnibus uomitus, & propterea contrarius iudicatur: Rescindit enim uulnera, nisi quis eum iam solidatis cicatricibus

Deob reparationem adhibendum probauerit. Est præterea affectatio sudorum, quam Græci aphydrosis uocant, contraria: Cum enim superflua atq[ue] redundantia tollere uidetur, laxatiu[m] uirtutis causa coéuntia disiungit. Item taurinu[m] glutten tensionem atq[ue] duritiam facit. Motus uero corporis neq[ue] excludendos generaliter approbamus; neq[ue] approbandos: Si quidem prius quam passio declinaverit requiescere debeant ægrotantes. In declinatione uero sint mouendi, sed nō post cibum: Tunc enim ob digestionem celebrandum tempus est quiescendi: quo fiet, ut prius quam cibum lumpserint ægrotantes gestatione sint mouendi, secunda etiam deambulatione: Etenim parua adiectione neq[ue] ulcerare fricantur, & in resumptione uirtus corporis excitatur.

DE PHTHISICA PASSIONE. CAP: XIII.

*glossa.
prolixi.*

Hthisis, siue ut plerici appellant phthoë, quod corporis faciat defluxionem, siue corruptionem, sit frequentius antecedente sanguinis fluore: Aliquando etiam longi temporis tussicula, siue catarrho thoracis cum altiora lacerantur, & primo leuius, tunc ulcerata, facientia collectionem intrinsecus: quae cum siccati non fuerint, citius sumat passionis initium. Sed non secundum has differentias erit efficacia curationis mutanda: Si quidem antecedentes cause, quanquam diuersæ, unam facere passionem videantur. Sequitur autem ægrotantes febricula latens, & saepe quæ initium declinante accipiat die, atque ueniente luce leuigetur, attestante tussicula plurima initio noctis atque fine cum sputis saniosis, ac paruulis, primo in hijs, qui non ante sanguinis fluore uexantur: quæ quidem admixta saliu[m] latere videantur, secundo etiam plurima ferri videantur. Hijs uero qui ex fluore sanguinis in istam ueniunt passionem, primo san-

CHRONICA V
... ergo hunc frumentum hoc
... non fecerat, deinde uia
... uia debili, deinceps rauata
... et uirile, & certe corporis
... us sicut corporis tenetis que
... capitulo. Quod tam illi
... meritorum laborum per
... a, minor appetitus fuit, & quod
... caput flores. Quod tam
... q[ue] deinde formicula, quem Gra
... es callidunt, decas angulos
... pectore inflato, & raro figura
... tas pulchra, ac uerba limiti fug
... efficiunt ab aliis megalorum
... gallois offi. Diversi pecten
... uerba adhuc impetu, quo multa
... sed congerientur, multa
... in aqua mitro agitatum spic
... at. Vitruvio, ut multa pecten
... lute, squalidum, squalidum, & cor
... o. Nicanor, quod squalidum
... xionem dicere poteris, squalidum
... cam, hemisphaerio, squal
... uerba multa decideremus, quo
... ita per dilatatione aduersum. Si
... uita longa tempore laeta uenit, n
... em in calore, faciem longo tra
... uerba, atque frustis, & ceteris p
... post cibis propter se delicia eleboris
... ligantur, squalidum, squalidum, squalidum
... in collectione. Quidam cum empicio
... saniosus. Natura immixta, si leu
... das, squalidus. Deinde quod sine
... repente, uelut, regno facta felicit
... tentur, ut auerminis arca, u
... que supra dictum amicorum. Vix
... latus, & pro modo aucta pallidior
... aut hec pallio fructu, aqua lo
... bu sicut temporalis canoris
... remat nonius preponenda: S
... tam completa laetus, quam dura
... tumacian appellat. Denique si
... in dolore conseruent, & ceteris tu
... vias, & absentiis una del
... casu, & circumbus appello can
... spes. & totius corporis perfun
... dum, squalidus, obliterata temp

A mo sanguinolenta sputa efficiuntur, hoc est cruenta, quæ Græci hæmalopæ uo^{sputa}
cauerunt: tunc feculenta, dehinc liuida, uel prasina, & in ultimo alba atque pu^{albus}
tulenta, dulcia uel salsa, cū uoce rauca aut acuta, & difficultate inspirationis, atq^z
genarum rubore, & cæteri corporis cinereo colore. Item sequitur oculos exo-
letus aspectus, & corporis tenuitas, quæ nudatis membris proditur magis quam
ex aspectu uultus. Quosdam etiam sibilatio uel stridor thoracis sequitur, cre-
scente passione sudor superiorum partium usque ad pectoris finem, cibi fasti-
dium, & maior appetitus sitis, & quibusdam grauedo uulnerati pulmonis, ut etiā
eius expuant fibras. Quibusdam punctio, ulcera thorace, pulsus debilis, den-
sus, ac deinde formicalis, quem Græci myrmæzonta uocant: Digidorū summi^{Pulsus}
rates crassescunt, obuncatis unguibus, quod Græci gryposin uocant. Sequitur^{μορμύρη.}
præterea inflatio pedum, & nunc frigus, nunc fero articularum, nasi summi^{γρύπασις.}
tas paleascit, atque aurium lamina frigescunt. Tunc peiorante passione uentris
efficitur fluor albidarum egestionum, & indigestarum, debilitatis, naturalibus
digestionis officijs. Discernunt præterea plurimi purulentum liquorem, phleg-
mata carbonibus imponentes, quo exusta probentur: Nam terti odoris esse ne-
cessere est omne quod natura fuerit mutatum, uelut ex defluxione carnis uenien-
tia. Vicinæ atque similes passiones sunt phthisicæ, syntaxis, quam nos deflu-^{σύνταξις.}
xionem dicere poterimus, atrophian, quam nos nutrimenti cessationem uo-^{ἀτροφία.}
camus. Item empyica passione, siue anaphoretica, quam nos purulentam, si^{Passio}
ue uomifluam dicere poterimus, quod ex uomica interioris collectionis puru-^{μυκία.}
lenta pertussiculam excludunt sputa. Sed haec discernuntur: Siquidem ex hijs
atrophia longo tempore faciat tenuari, nullis etiam attestantibus sputis: Sæpe
etiam sine ulla tussicula: Etenim longo tempore febricitantes, atque tussien-
tes limpidis adhuc sputis affecti, necdum phthisici iudicantur, in phthisicam
vero passionem proni ac declives esse noscuntur. Item empyica passio, siue
ut supra diximus, anaphoretica discernitur à phthisica, non aliter quam ulce-
rum collectione: Quippe cum empyicos sape antecedat pleuretis, uel peri-^{πλευρῆτις.}
pleumonia, & tumor immensus, & febres uehementes cum horroribus frigi-^{περιπλευμονία.}
dis, & inordinatis. Dehinc quod sape coadceruata puris copiam excluant
repente, ac deinde egestione facta febribus atque horroribus præteritis libe-
rentur, ut aut omnino hijs careant, aut ex parte afficiantur: in phthisicis ea
quæ supra diximus antecedant, & liquida paulatim non coadceruata exclu-
dantur, & pro modo auctæ passionis etiam febres augeantur. Communiter
autem haec passio stricturæ, atque solutioni erit adscribenda, & subiacenti-
bus passioni temporalibus cœnotetis. In quibusdam etiam ulcerum diffe-
rentias monuimus promouendas: Sunt enim necessariò intuenda: Siqui-
dem complexa sit regulæ, quam diætan uocant, medicamentum ratio, quam
pharmacian appellant. Denique si tumens ulcus fuerit, quod intelligi-
tur ex dolore consequenti, & cæteris tumoris signis, conuenit ægrotanti ca-
lidus locus, & abstinentia unius diei. Tunc fomentatio laxativa, atque
cataplasma, & cucurbitæ appositi cum scarificatione, & uaporationibus
spongiarum, & totius corporis perunctione. Cibus quoque sorbilis, cali-
dus, & magis panosus, obseruatis temporibus singulorum adiutoriorum,

Cut s^epē docuimus, ac si tumens non fuerit ulcus, ob purgationem sordis erunt aquæ mulæ cyathī duo uel tres offerendi ante cibum, uel scenigraci s^epē torti decoctus succus, sed non ita ut uiscosus fiat, quod seruabitur: Si secūdo uel tertio mollius scatere coepit, deponatur, quod sit colore uinosus, ac deinde uni cyatho liquato admiscemus mellis coc hleare; habet enim uirtutem scenigraci semen mitissimæ deterisionis. Vel certe mulsum dabimus ex lini semine fricto, atq^z trito, admixto puluere, aut liquato linteolo limpido, uel farina meregmi. Si autem maior purgatio fuerit facienda, irin illyricam atq^z herbū dandum probamus. Oportet etiam herbum rubrum aquæ infundere donec infletur. Tunc testa calefacta atq^z ignita molere, terere, ac deinde tum tenuissimo cribello eius pollinem mulso aspergere in cochlearij quantitatē, uel ex melle decocto electarium facere, admixto scilicet polline supradictō. Sed propter uehementiam herbi erit coniencia sordis magnitudo, ut si fuerit putruosa, quam Græci dyoden appellant, tunc solo herbi polline uteatur. Sin uero non ita fuerit cogēs causa, admixto sesamo iri illyricæ æqualis ponderis aut superantis, pro passionis magnitudine: Ac si plurimum putruosum apparuerit ulcus, ex hijs quæ feruntur, non solum per os conuenit herbi pollinem dari, sed ex ipso confectum etiā cataplasma aceto atq^z melle extrinsecus apponere. Tunc etiam lenticula simili usus adhibenda probatur: Et præterea purgatiuæ uirtutis aristolochia & draconia herba, siue quæ appellatur aron: Eius generis etiam marrubium approbat, quanquam sit stomachi uexabile, purgatiuæ tamen uirtutis. Oportet autem eius manipulum tribus aquæ sextarijs decoquere, donec ad partē redeant. Tunc marrubium detractum proiçere, atq^z admiscere mellis boni libram, & rursum decoquere, donec ad suam ueniat crassitudinem. Ac si marrubium uiridius fuerit, tundendum atq^z exuccandum, & in unum cyathum succi libra mellis miscenda, & ita decoquenda, aut aquæ sextarij tres decoquendi, siue admiscendi, donec crassitudinem sumant. Faciunt etiam ex strobilis & amygdalī, & lini semine, uel supradictis electaria confecta. Item ex amygdalī, & ptisana cum melle & lacte sorbile medicamen, & primo cum pane acceptum infuso melle. Tunc etiam singulare sorbendum paruissime, ad modum unius cyathī uel duorū: de hinc plurimum, longe ante tempus alterius cibi; quanquam sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens: Etenim corpus nutrit, & uulnera reterget, & cruertos, uel purulentos: Dehinc cum tenuia sputa ferri uiderimus, facit etiam strobili decoctione, quæ conficitur hoc modo: Viridem strobilum fumentes fructuorum, qui in semet habeat quædam resinalia, quæ tribus sextarijs immixtum decoquimus, donec pars liquoris insumatur. Tunc detracto strobilo erit residuæ parti liquoris miscenda mellis libra, uel glycyrrhiza. Tunc decoquendo donec crassitudinem sumat. Conuenit etiam ex iquillitico uino electarium confectū, ex quo erit sextarius unus libræ mellis admiscendus, & gummi uino perfusi se libra: tunc decoquendum mel donec uinum insumatur. Poteſt præterea etiam melilotum linteolo ligatum tempore decoctionis immitti. Item succus glycyrrhizæ simili modo, atq^z eodem tempore misceri probatur. Conuenit etiam diocodion medicamen cochlearis quantitate sumptum, uel butyru cum melle electario datum: Et præterea purgatiuæ uirtutis atq^z siccatiuæ hoc medicaminis genus marrubij succi uiridis sextarij tres, mellis libra una: Quæ cum fuerint coctione crassificata, iris illyricæ immittenda sunt drachmæ duas. Sed oportet neq^z semel, atque eodem tempore omnia hac ægrotantibus dari: Varias etenim materias posuimus: siquidem iugis speciei unius oblatio satiat ægrotantes, & propterea

A propterea recusetur, neq; accessionis tempore hæc danda mandamus. Quapropter uni etiam cætera in curationibus monemus intuenda, quo purgato ulcere humanioribus cibis utamur, hoc est ex medice materie qualitate. Conuenit interea motus latens pensili primo lectulo cathedral longiore, atque in uicina porticu. Adhibita etiam perunctione primo sedenti, ac deinde recepta fortitudine stanti, purgato ulcere dabimus uinum album, atque lene medicocriter remordens. Tum lauacrum adhibendum, quando etiam siccata conueniat cibatio singularis, uel cum palmulis thebaicis, & pulmento in cibum dato, uel arnoglossa herba, & uolantum non pinguia. Item sub lingua amyolum datum, quod retentum in defluxionem ueniens subiectis partibus patientibus irruat, & paulatim adiuuet cicatricem, uel mel decoctum simil modo datum, aut paruo ex amylo admixto: Tum etiam trochiscum, qui appellatur trigonos, uel mel uino remordenti admixtum parti sua quantitatis & decoctum, donec incoquatur uinum. Tunc etiam antidotū, quod appellatur theriaca mithridatios, qua in semet habeat siccandi atq; recorrandi uirtutem. Item zopirios, & dicerimus. Apponenda præterea extrinsecus emplastra, qua in cicatricemducere ualeant, ut est melinon, ac deinde siccantia magis. Tum cum firmum apparuerit, lenimentum erit amita onion imponendum, uel polyarcyon malagma, admixto cerotario ex oleo cyprino confecto parte tertia: siquidem hæc singularia primo tempore ægrotantes ferre minime possint. Tunc cyclica regula adhibenda, sed qua non repentina habeat ordinum mutationes. Deniq; nunc uinum, nunc aquam potare permittimus, iuxta cycli rigorem. Danda etiam drimyphagia, quam despuitibus sanguinem memorauimus. Adhibenda etiam localia adiutoria, similiter cucurbita, dropaces, & sympasimata, & paroptesis, & sinapismus, & bibendum medicamen, quod diapipereon appellatur: Valeat enim callositas, temulceris tenuare, atq; siccare. Fugienda præterea bibendi medicaminis satietas, & eligendus consuetorū usus: Magis siquidem insueta materia uexatus stomachus, atque fastidio supinatus prodat ægrotantes: Et propterea uehementer utilis naualis gestatio, atque longa nauigatio, lectio, uocis exercitatio, & omne quod dare corpori fortitudinem potest. Veteres autem medici alij nihil de ista passione memorauerunt. Sed Diocles libris, quibus de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, iubet initio cibos detrahī, nihil de fine abstinentia significans, quo usq; sint ægrotantes retinendi: Tunc sudores cōmouendos, quibus necessariò uires auferantur, & necq; hoc quemadmodum faciendum sit ordinavit. Utitur etiam anacœliasmis, quorum qualitates non memorauit, adjiciens uerendum, siue deducendum à pulmonibus humorem, quando fuerat mitigandum potius ulcus quam depurgandum. Item uomitum ex oxymelle adhibendum, quo corpus disiicendo ulceratas lacerat partes: atque hoc iugiter, & post coenam faciendum probat: dehinc proterua mentis cæcitatem deceptus etiam psichrolusian imperat adhibendam, & allium dandum, quod necessariò uexet ægrotantes inflando: Tum uino flavo utendum siue nigro, & propterea duro, atq; post prandii deambulatione uexandos imperat ægrotantes, & nulli adiutorio sua tempora reddenda perspexit. Item Praxagoras secundo libro curatio, nū, hijs qui pulmonis ulcere afficiuntur initio helleborū probat, atq; sitim faciendam; tum resumēdos: non aduertens primo resumptione, tunc helleboro utendum, quo possint eius labore perferre ægrotantes. Ad summā, non resumpto uiribus deficienti helleborum non conuenit. Resumpto autem, uel fortificato exclusa phthisica passione comprobatur, & propterea usus hellebori recte prohibetur,

Lechi peniles

τροχισκός
τριπόντιος

Diocles.

αγκελιασμός

δέμα

τιχρολογία

Praxagoras.

C hibetur. At Themison secundo libro Tardarum passionū quædam recte, quædam caduca proteritate composuit. Ex quibus est etiam pendentis thorigestatio, quo plurima parte diei ac noctis motu exerceantur ægrotantes, cum necessariò accessio uestertino tempore asperetur, atque luce surgente leuigetur: quo non solum laboriosus, uerum etiam intemporalis, & inordinatus motus ab eodem adhibitus approbat. Etenim initio lucis, & dimissionis tempore nutritri cibo conuenit ægrotantes: Est etiam noxium allium, quod imperat dare: si Allium inflat. quidem inflationem maximam faciat. Vnctio item ex feruentibus adhibita uirtutibus, quam circa uesteram probat adhibendam, cruribus atque brachis contraria iudicatur: tunc enim febres ardescunt. Imperat præterea inter duos uel tres ægros lauandos, cum corpus climatis uiribus debilitet lauaci frequentia, & sordidet atque humectet ulcera. Præterea herbum, dehinc intybum, & plan taginem, cum sit horum usus differentia temporum separatus: Herbum enim purgationis adhibetur causa: frigerantia uero cicatricis obducenda. Item imperat ulcera facienda extrinsecus ijsdem quibus intus inesse senserimus, quod est pernitosum: Putat enim auerstone humoris facta ad exteriore parts aliorum ulcerum, donec illa clauduntur. Imponenda nanque ait emplastra, quæ humoris prouocant defluxionem: cum humoris defluxio iuxta sapientia platica nullius commodi teneat fidem: sic etiam plurima localia adiutoria adhibenda conscripsit, quæ tamen multo tempore magnificas ulcerationes, hoc est, quas nos extrinsecus infiximus, in cicatricem uenire cohibeant, impediens plurima quæ congrue adhiberi possunt, ut defrictiones, dropaces, cucurbitæ, sinapisni, paroptheses, & alia quæ cum uehementissime prosint, ulceratione cutis præfecta adhiberi non possint.

M. S. J. 10. 1.

C A E L I I A V R E L I A N I S I C C E N S I S
C H R O N I O N L I B R I S E,
C V N D I F I N I S.

C A E L I I

CAELII

ANI SICCENSIS

LIBER I

CVI EOC

Defusio sine alieta, que

De stomachis,

De phlegmata,

De cordis, quo Graeca

Drangis, sic anguina

Latuus gouta, uiru

Dekensis, quo splenico ap

De cachenis,

Denuntiacione, quo C

De hyspe,

in libro Tardarum pallori, quo p

in aliobus, quo facies nunc

pallor, & uiru, & uis uiru

can, Stomachis, & anginis hoc

rationem, nunc certum p

DE STIPITIZIO, III.

GIAECA ITALIANA T

Nebula, facilius
cum protinus ferundam
Graecorum uocia, si
focan latentem com iaceat
spissi, hui, ualidius, j
a, reperit, non confusa
contra orthoposis
medicorum uocem: Multa enim o
spissi, ualidius, que Graeci syra uic
erunt autem apud perniciem mag
queros, & diuinos uerba corpori
i quoniam die uel astare, in quodlibet
hunc per filiis. Sed magis exp
ost libidinis, & frequenter naturale
onis felis, scindit thoracem, atq
uad super uerba, si, cum pe
stibulatio pecunia cum uico debili
vatore, & oculorum lapsu atq
uad uite arida, nunc uida, cum fo
& uite, & fadonibus, & color mortis
uivis, & positionis fuere, oras q
per amorem ualentio relatuuntur
son amorem, super oculos habent
impinguis, & per filiis, & i